

ความสัมพันธ์ระหว่างละครไทยและละครการ์ตูน

นางสาวนิยะดา สาริกภูติ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2515

I15980273

008329

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE THAI DRAMA AND THE INDIAN DRAMA

Miss Niyada Sarikabhuti

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
for the Degree of Master of Arts

Department of the Thai Language

Graduate School

Chulalongkorn University

1972

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สมชาย งามใจ
.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วิมล วัฒนกุล ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

ศักดิ์ศรี แย้มนาคา กรรมการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ดร. ศักดิ์ศรี แย้มนาคา

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ความสัมพันธ์ระหว่างละครไทยและละครการ์ตูน

ชื่อ : นางสาว นิยะดา สาริกัญญ์

แผนกวิชา : ภาษาไทย

ปีการศึกษา : 2514

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างละครไทย และละครการ์ตูนว่ามีมากน้อยเพียงใด และในลักษณะเช่นใดบ้าง พร้อมทั้งจะทำการวิเคราะห์ถึงความคล้ายคลึงในละครทั้งสองนี้อย่างละเอียดเท่าที่สมควรจะกระทำได้ โดยอาศัยหลักฐานจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งการสัมภาษณ์ท่านผู้รู้หลายท่าน

การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 6 บท บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา บทที่ 2 กล่าวถึงรายละเอียดของละครการ์ตูนนับตั้งแต่คำนำ การพ่อนำ, คำกึ่งอธิบายลักษณะละคร และประเภทของละครการ์ตูนที่แบ่งออกตามทฤษฎีการแสดง และทฤษฎีการเขียน บทที่ 3 กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของละครไทย, อิทธิพลของละครการ์ตูนที่มีต่อละครไทยในสมัยแรกเริ่ม และประเภทของละครไทยซึ่งแบ่งตามลักษณะการแสดง บทที่ 4 กล่าวถึงการเปิดโรงของละครการ์ตูนและของละครไทย และอิทธิพลของการเปิดโรงในละครการ์ตูนที่มีต่อการเปิดโรงในละครไทย บทที่ 5 กล่าวถึงความคล้ายคลึงของลักษณะบางประการในบทละครสั้นสฤตและในบทละครไทย บทที่ 6 เป็นบทสรุป กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างละครไทยและละครการ์ตูนที่มีความคล้ายคลึงในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ. ทาร่า, แบบแผนในการแสดงละคร, ชื่อของละคร, การเปิดโรง และลักษณะบางประการในบทละคร ซึ่งในเรื่องเหล่านี้ผู้เขียนเชื่อว่าละครไทยคงจะได้รับอิทธิพลจากละครการ์ตูนแน่นอน วิทยานิพนธ์เรื่องนี้

จบลงด้วยขอเสนอแนะว่าควรจะได้มีการศึกษาถึงประวัติและความเป็นมาของนาฏกรรมอื่น ๆ ของไทย เช่น โขนซึ่งในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้เขียนเชื่อว่ามีความสัมพันธ์กับกถาพิซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของละครภารตะ ตามทฤษฎีการแสดง นอกจากนั้นก็มี ทุน หนังใหญ่ และการแสดงของหลวง เช่น ระเบง โมงครุ่ม กุลาตีไม้ เป็นต้น ซึ่งน่าจะมีการศึกษาค้นคว้าในทำนองเดียวกันกับผู้เขียนได้กระทำในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ เพราะปัจจุบันการแสดงต่าง ๆ อันนับว่าเป็นมรดกสำคัญทางวัฒนธรรมของไทยกำลังค่อยเลือนหายไปจากความนิยมของคนไทยในสมัยปัจจุบัน ซึ่งนับวันความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้จะเลือนลางไปทุกทีจนอาจสูญหายไปในที่สุด

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3

THESIS TITLE : The Relationship between the Thai Drama and
the Indian Drama

NAME : Miss Niyada Sarikabhuti

DEPARTMENT : Thai

ACADEMIC YEAR : 1971

ABSTRACT

This thesis is an attempt in presenting a careful study of the nature of the Thai and Indian dramas and their relationship. Parallellisms between the two arts are drawn and analyzed based on available documentaries in Thai as well as in English. Additional informations were also sought by interviewing people of various authorities.

The work is devided into six chapters. The first chapter deals with the nature of the problems. The second chapter treats in detail the Hindu dramaturgy: its legendary history, the dramaturgical texts, and the categories of the Bharata drama classified by its theories of acting and composing. The third chapter concerns the history of the Thai drama, the Hindu influence upon the Thai drama from the beginning, categories of the Thai drama from the presentation's point of view. Chapter Four deals with the prelude of the play, the Hindu theories and practices, the Thai counterpart and the Indian influence upon the Thai in this aspect. Chapter Five gives a treatment of some similarities between the

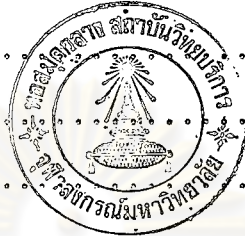
Hindu and the Thai plays. The sixth chapter is the conclusion in which the relationship between the two arts is summarized according to the following points: gestures, types of plays, title, prelude and some salient features found in the plays.

The thesis also suggests and encourages further study on the history and the development of other kinds of Thai entertainment, for instance, the Khon (the Masked Play), which might have, its original characteristics related to the Kathakali dance, a popular form of the Hindu dramatic art. Others which deserve more attention are Huan (marionette), Nang Yai and other court entertainments such as Rabeng, Mong Khrum, Kula-ti-mai, etc. Researches in those said above which constitute a part of the valuable heritage of the Thai people, should be conducted along the line followed by the writer of this thesis.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
คำนำ	ฉ
คำขอบคุณ	ช
รายการภาพประกอบ	ฉ
1. บทนำ	1
2. ละครภารตะ	9
2.2. คำนำนพอนรำ	9
2.1.1. คำนำนพอนรำที่ถือว่าพระพรหมเป็นผู้ประสิทธิ์- ประสาท	9
2.1.2. คำนำนพอนรำที่ถือว่าพระศิวะ (อิศวร) เป็นผู้ ประสิทธิ์ประสาท	12
2.2. คัมภีร์ละครที่สำคัญ	15
2.3. เรื่องที่นารูเกี่ยวกับนาฏศิลป์ภารตะ	18
2.4. ประเภทของละครภารตะ	25
2.4.1. ประเภทของละครภารตะตามทฤษฎีการแสดง	25
2.4.1.1. ภารตนาฏยัม	26
2.4.1.2. กถกพี	31
2.4.1.3. มถึปรี	40
2.4.2. ประเภทของละครภารตะตามทฤษฎีการเขียน	49

2.4.2.1.	ละครรูปกะ	52
2.4.2.2.	ละครอรรูปกะ	69
3.	ละครไทย	79
3.1.	ประวัติและความเป็นมาของละครไทย	79
3.2.	อิทธิพลของละครภารตะที่มีต่อละครไทยในสมัยแรกเริ่ม ..	86
3.3.	ประเภทของละครไทย	95
3.3.1.	ละครรำ	95
3.3.1.1.	ละครชาตรี	95
3.3.1.2.	ละครนอก	107
3.3.1.3.	ละครใน	113
3.3.1.4.	ละครดึกดำบรรพ์	118
3.3.1.5.	ละครพื้นทาง	127
3.3.2.	ละครรอง	131
3.3.2.1.	ละครรองดวน ๆ	131
3.3.2.2.	ละครรองสลับท	134
3.3.3.	ละครพูด	140
3.3.3.1.	ละครพูดดวน ๆ	140
3.3.3.2.	ละครพูดสลับท	154
3.3.4.	ละครสังคีต	156
4.	การเบิกโรงของละครภารตะและของละครไทย	162
4.1.	การเบิกโรงของละครภารตะ	162
4.2.	การเบิกโรงของละครไทย	173

4.3. อิทธิพลของการเบิกโรงในละครภารตะที่มีต่อการเบิกโรง ในละครไทย	189
5. ลักษณะความคล้ายคลึงบางประการในบทละครสันสกฤตและ บทละครไทย	192
5.1. ลักษณะของบทละครสันสกฤต	193
5.2. ลักษณะความคล้ายคลึงบางประการในบทละครสันสกฤตและ บทละครไทย	203
6. สรุปการวิจัยและขอเสนอแนะ	211
สารบัญคนคำ	214
บรรณานุกรม	240
ประวัติการศึกษา	248

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

ในฐานะที่เป็นคนไทยคนหนึ่ง ผู้เขียนมีความภาคภูมิใจในศิลปการละครและฟ้อนรำ ซึ่งเป็นเครื่องหมายแสดงวัฒนธรรมอันสูงส่งของชาติไทย แต่ปัจจุบันศิลป์ในด้านนี้ไม่ได้รับความนิยมและความสนใจจากประชาชนเท่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้ โดยมีสาเหตุหลายอย่างประกอบกัน เช่น ปัญหาในด้านความขาดแคลนตำรา เป็นต้น

อนึ่ง ผู้เขียนเห็นว่าความรู้ในเรื่องภารตนาฏวิทยาในเมืองไทยนั้น ยังอยู่ในวงจำกัดทั้ง ๆ ที่ยอมรับกันทั่วไปว่าละครภาคพื้นนี้มีความสัมพันธ์กับละครไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นความปรารถนาของผู้เขียนที่จะนำความรู้เกี่ยวกับภารตนาฏวิทยา มาเผยแพร่ต่อนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ดังนั้นผู้เขียนจึงได้เลือกทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างละครไทยและละครภาคพื้น

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่คนไทยทุกคนที่มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของละครไทย ซึ่งเป็นนาฏศิลป์แบบฉบับอันเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงควมมีวัฒนธรรมสูงส่งของชาติไทย และถ้าประโยชน์หรือผลดีอันใดที่จะเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนขออนอมอบให้แด่อาจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันต์คา ผู้ควบคุมงานวิจัยเล่มนี้ซึ่งได้มีพระคุณต่อผู้เขียนยิ่งนัก.

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จและบรรลุดังจุดหมายที่ผู้เขียนได้ตั้งความปรารถนาไว้ ก็เพราะอาจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมั่นคทา ผู้ควบคุมงานวิจัย ซึ่งตลอดเวลาได้ให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้เขียนในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่คำแนะนำที่มีคุณค่า, การชี้แจงแหล่งค้นคว้าเอกสาร, การค้นคว้าหาหลักฐานอ้างอิงเพิ่มเติม และการตรวจแก้ไข นอกจากนี้ยังได้กรุณาให้ผู้เขียนได้ยืมหนังสืออ้างอิงบางเล่มซึ่งเป็นหนังสือหายากอีกด้วย ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

อนึ่ง ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณกามเลิศ คันธี นางกุลศิลป์ผู้เชี่ยวชาญกฎหมายและนิติปริ ซึ่งได้ชี้แจงและแนะนำความรู้ในด้านละครภรณ์ไทแก่ผู้เขียน นอกจากนี้เขอยังได้กรุณาตรวจสอบบางตอนของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้อีกด้วย

ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจากอาจารย์บุณนาค พัทธมเดช โดยการมอบหนังสืออ้างอิงให้ยืมเป็นจำนวนมาก และตลอดเวลา ก็ได้ค้นคว้าหนังสือมาเพิ่มเติมให้ยืมอีกด้วย ผู้เขียนซาบซึ้งในพระคุณอาจารย์ยิ่งนัก จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิสุทธ์ บุญกุล ซึ่งเป็นผู้สอนและสร้างความสนใจในวิชาภาษาสันสกฤตและวรรณคดีสันสกฤตให้แก่ผู้เขียนตั้งแต่การศึกษาระดับปริญญาตรี และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมคาย นิลประภัสสร ผู้สอนวิชาละครไทยให้แก่ผู้เขียน และในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ยังได้กรุณาให้ผู้เขียนได้ยืมหนังสืออ้างอิงอีกหลายเล่ม

อนึ่ง ผู้เขียนซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ธนิต อยู่โพธิ์ และอาจารย์มนตรี ตราโมท ที่ได้กรุณาให้ผู้เขียนได้เข้าพบเพื่อเรียนถามปัญหาและขอสงสัยบางประการ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

และในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนได้รับความอนุเคราะห์ในการ
 ศึกษาค้นคว้าหนังสือเป็นอย่างดีจากท่านผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติ, อาจารย์เนียน-
 สิริ ตาละลักษณ และเจ้าหน้าที่แห่งกองหอสมุดแห่งชาติบางท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ
 ทุกท่านไว้ในโอกาสนี้ด้วย

ผู้เขียนขอขอบพระคุณอาจารย์จตุรงค์ มนตรีศาสตร์ แห่งวิทยาลัยนาฏศิลป์ ที่ได้
 ให้ความแนะนำบางประการในเรื่องละครภาคตะแกผู้เขียน, อาจารย์วิญญู จิตต์ธรรม แห่ง
 วิทยาลัยครูสงขลา ซึ่งได้ให้ความรู้ในเรื่องละครชาติเร่ผู้เขียน, และ อาจารย์ปรีชา
 ขอบพมา แห่งอาศรมไทยการตะ ซึ่งได้กรุณาช่วยเหลือผู้เขียนเป็นอย่างดีเมื่อเริ่มทำวิทยา-
 นิพนธ์เล่มนี้

ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ม.ล.จिरายุ นพวงศ์ ซึ่งได้
 กรุณาตรวจและแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1. นาฏรตทั้ง 9	23
2. แผนที่แสดงแหล่งละครมราตะ	24
3. การแสดงในลีลาการฟ้อนรำแบบภารตนาฏยัม	30
4. การแสดงในซุกหนึ่งของกถท (จากเรื่องพระราม)	36
5. การแสดงในซุกหนึ่งของกถท (จากเรื่องพระราม)	39
6. การฟ้อนรำตามแบบ "ลายฮาโรปา" ของชาวเมไต	43
7. การรำตามแบบมณีปรี	48
8. ความคล้ายคลึงระหว่างท่าแม่บทของภารตนาฏยัมกับท่าแม่บทของ- ละครชาตรี	90
9. ความคล้ายคลึงระหว่างท่าแม่บทของภารตนาฏยัมกับท่าแม่บทของ- ละครชาตรี	91

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย